

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МІЖНАРОДНОГО ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

THEORETICAL ASPECTS OF INTERNATIONAL FINANCIAL MANAGEMENT OF TRANSNATIONAL CORPORATIONS IN THE CONDITIONS OF MODERN GLOBALIZATION PROCESSES

Матвієць О.В.

кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри міжнародних економічних відносин,
Хмельницький національний університет

Статтю присвячено аналізу ключових аспектів міжнародного фінансового менеджменту транснаціональних корпорацій. Досліджено підходи щодо формування фінансових ресурсів для обґрунтування позицій міжнародних корпорацій на світовому ринку в умовах інтеграційних перетворень. Розкрито теоретичні принципи та положення стосовно міжнародного фінансового менеджменту як специфічної системи управління фінансовими ресурсами.

Ключові слова: міжнародний фінансовий менеджмент, глобалізація, міжнародна інтеграція, транснаціональні корпорації, фінансові ресурси транснаціональної корпорації.

Статья посвящена анализу ключевых аспектов международного финансового менеджмента транснациональных корпораций. Исследуются подходы по формированию финансовых ресурсов для обоснования позиций международных корпораций на мировом рынке в условиях интеграционных преобразований. Раскрыты теоретические принципы и положения, касающиеся международного финансового менеджмента как специфической системы управления финансовыми ресурсами.

Ключевые слова: международный финансовый менеджмент, глобализация, международная интеграция, транснациональные корпорации, финансовые ресурсы транснациональной корпорации.

The article is devoted to the analysis of key aspects of international financial management of transnational corporations. The approaches to formation of financial resources for substantiation the world market positions of international corporations in the conditions of integration transformations are investigated. The theoretical principles and provisions concerning international financial management as a specific system of management of financial resources are revealed.

Key words: international financial management, globalization, international integration, transnational corporations, financial resources of transnational corporation.

Постановка проблеми. Процеси динамічного розвитку глобалізації та зростаючої відкритості і взаємозалежності національних економік сприяють формуванню нового типу міжнародних фінансових відносин, які є рушійною силою та ключовими компонентами світової економіки загалом.

Зауважимо, що сучасна світова фінансова криза, яка має глобальний і системний характер, виявила недолік ефективних теоретичних підходів до розроблення практичних методів подолання кризових явищ, які використовуються в межах фінансового менеджменту транснаціональних корпорацій (ТНК). Це зумовлює необхідність та актуальність вивчення, дослідження та вдосконалення питань системи міжнародного фінансового менеджменту ТНК, що ґрунтується

на інноваційних підходах і застосуванні сучасних фінансових методів та інструментів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій виявив, що питання менеджменту фінансів ТНК знайшли відображення у працях таких вітчизняних учених, як: В. Білошапка, Д. Лук'яненко, А. Мамєдов, В. Новицький, О. Плотніков, В. Рокоча, В. Федосов. Серед авторів зарубіжних шкіл, що досліджують цю проблематику, слід виділити: Д. Айтман, Дж. Даннінгу, С. Ландену, Р. Брейлі, Ю. Брігхема, Дж.К. Ван Хорн, Р. Файншрайбер та ін.

Проте виявлено, що у дослідженнях вказаних авторів не досить детально знаходять теоретичне обґрунтування особливості функціонування фінансового менеджменту ТНК, що зумовлює необхідність подальшого дослідження.

Метою статті є узагальнення сучасних теоретичних та прикладних аспектів формування елементів фінансового менеджменту ТНК та виявленні особливостей їх реалізації в умовах глобалізованого економічного простору в контексті міжнародної інтеграції.

Виклад основного матеріалу. Невід'ємною частиною економіки будь-якої країни є цілісність системи господарюючих суб'єктів за умов, якщо вони мають прибутковий характер, знаходяться на платоспроможному рівні і є економічно ефективними. За інших умов відбувається стагнація розвитку і занепад. Простежується залежність, яка демонструє зв'язок між успішністю підприємницької діяльності та рівнем життя в країні. Пріоритетом міжнародного інтегрального вектору розвитку нашої країни насамперед повинна виступати місія соціального благополуччя її населення. Рівень фінансових вхідних і вихідних потоків як підприємства, так і країни залежить від якості прийнятих управлінських рішень. Здорова організація фінансової системи, розвиток інституціонального забезпечення, досягнення окреслених пріоритетів міжнародної інтеграції – все це є важелями впливу на загальне фінансове становище як в країні, так і в розрізі підприємств [1].

Глобальні зміни світової економіки загалом та діяльності ТНК зокрема безпосередньо пов'язані з використанням сучасних методів і прийомів міжнародного фінансового менеджменту. Актуальність вивчення можливостей управління фінансовими потоками ТНК зумовлена таким:

- процес фінансової глобалізації охопив і Україну, економіка якої послідовно інтегрується у світове господарство;

- іноземні транснаціональні корпорації сформували в Україні стійку мережу дочірніх підприємств;

- сучасний етап розвитку іноземного підприємництва в Україні полягає значною мірою в участі транснаціональних корпорацій в прямих іноземних інвестиціях, що сприяють масштабній та ефективній трансформації вітчизняної економіки;

- формуються українські транснаціональні корпорації з власною мережею зарубіжних дочірніх підприємств, що потребують створення гнучкого апарату міжнародного фінансового управління, використання сучасної системи методів, прийомів і інструментів фінансового менеджменту.

Встановлено, що сьогодні в світі нараховується близько 82 000 ТНК, які мають 810 000 зарубіжних філій. Ці компанії відіграють важливу роль у світовій економіці. Наприклад, експорт зарубіжних філій ТНК становить приблизно 1/3 загальносвітового експорту товарів і послуг. За допомогою показника капіталізації Thomson Financial Data Base виділила 800 найбільших корпорацій, частка яких в світовому ВВП становить 33%. У топ-10 найбільших ком-

паній 2015 р. увійшли п'ять нафтопереробних гігантів – Sinopec Group, Royal Dutch Shell, China National Petroleum, Exxon Mobil, BP, сумарний дохід яких перевищує 2 трлн. дол. США, та два автомобільних гіганти – Volkswagen і Toyota Motor. На 500 найбільших ТНК, які входять до рейтингу Fortune Global, в 2015 р. приходиться 31,2 трлн. дол. США валових доходів, 1,7 трлн. дол. США чистого прибутку. У цих компаніях зайнято 65 млн. осіб у всьому світі. Значне зростання процесу транснаціоналізації світової економіки в останні десятиліття зумовлене величезним масштабом операцій ТНК. У світі зараз налічується близько 82 тис. ТНК і приблизно 810 тис. їхніх іноземних філій [2].

Зазначимо, що на сучасному етапі глобалізації найбільше уваги під час формування системи фінансового менеджменту міжнародної компанії приділяється:

- визначенню ефективних співвідношень між фінансуванням бізнесу за допомогою позик і продажем цінних паперів;

- проведенню оптимальної дивідендної політики;

- довгостроковому плануванню;

- використанню нових фінансових важелів [1].

Значна динаміка світового фінансового ринку зумовлює необхідність розроблення і реалізації нової стратегії міжнародного фінансового менеджменту в межах загальної стратегії функціонування ТНК, здатної забезпечити не тільки фінансову стійкість, але і розширення бізнесу [3].

Підкреслимо, що фінансовий менеджмент ТНК базується на тому, що їхня виробнича, комерційна і фінансова діяльність на зовнішніх ринках в економіці інших країн має додаткові вигоди, переваги порівняно з діяльністю на національному ринку. Це є неодмінною умовою доцільності підприємницької діяльності на міжнародній арені. Фінансовий менеджмент у сфері зовнішньоекономічної діяльності формується на основі визначених інструментів, які компанії використовують у своїй діяльності на міжнародних ринках. Серед цих інструментів традиційно виділяють:

- планування фінансових потоків,

- купівлю і продаж валют для обслуговування різноманітних операцій,

- купівлю і продаж акцій та інших цінних паперів на міжнародних фінансових ринках,

- оперування власними цінними паперами на закордонних ринках та управління валютними ризиками [4].

Досліджуючи питання міжнародного фінансового менеджменту в контексті функціонування ТНК на світовому ринку, доцільно класифікувати фінансові ресурси таких компаній як один із головних функціональних елементів фінансової діяльності будь-якої організації (рис. 1).

Зазначимо, що не тільки внутрішні, але і зовнішні фінансові ресурси можуть забезпечити

Рис. 1. Класифікаційний розподіл фінансових ресурсів ТНК

Джерело: узагальнено автором на основі [2; 5; 6; 8]

ефективне функціонування ТНК. Незважаючи на те, що зовнішні фінансові ресурси складніше управляються і важче активізуються та більш затратні, вони мають низку переваг порівняно зі внутрішніми фінансовими ресурсами, а саме:

- забезпечують велику адаптивність до місцевих фінансових і валютних умов (податкам, контролю і обмеженням, валютним курсам);
- вони можуть більшою мірою захищати фінанси корпорації від інфляції;
- на відміну від внутрішніх фінансових ресурсів можливість їх зміни є різноманітнішими [2].

Зауважимо, що міжнародний фінансовий менеджмент формується на стику двох секторів міжнародного бізнесу. З одного боку, його основою є система управління (ТНК), оскільки фінанси ТНК є лише частиною всієї компанії, куди входять операційна діяльність, маркетинг, дослідження і розроблення, персонал. Тому управління фінансовими потоками міжнародної компанії впливає із загальнокорпоративного планування, організаційної структури, керівництва та ін. Міжнародний фінансовий менеджмент у зв'язку з цим деталізує загальні функції управління стосовно фінансових потоків ТНК.

З іншого боку, фінансові ресурси ТНК та її грошові потоки є складовою частиною міжнародних фінансових ринків. У зв'язку з цим управління грошовими потоками ТНК залежить від загальної системи міжнародних фінансів, ланками якою є як ТНК, так і держави, фізичні особи, міжнародні організації та валюти різноманітних країн. Відповідно до цього управління фінансовими потоками ТНК залежить від міжнародних фінансів [4].

Таким чином, система міжнародного фінансового менеджменту повинна стати центральною ланкою глобальної корпоративної стратегії ТНК, формуючи комплекс заходів фінансового характеру, спрямованих на досягнення довгострокових цілей. Процес управління фінансами ТНК за умов глобалізаційних процесів повинен являти собою невід'ємну частину загальної фінансової стратегії корпорації і включати такі стадії, як:

- аналіз наявної системи управління фінансовими потоками;
- вивчення можливостей оптимізації управління фінансовими потоками;
- визначення стратегічних цілей централізованого управління фінансовими ресурсами ТНК;

– розроблення політики та структури централізованого управління фінансами корпорації;

– організація централізованого управління фінансовими ресурсами;

– контроль результатів [3].

Виходячи з цього, головним завданням міжнародного фінансового менеджменту ТНК є оптимізація умов залучення фінансових ресурсів як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку з метою реалізації ефективних фінансових стратегій розвитку ТНК.

Висновки. Таким чином, можна стверджувати, що формування теоретичних основ фінансового менеджменту ТНК передбачає виявлення його економічного значення як елемента загального корпоративного управління та планування, а також логічної структури усієї

системи менеджменту ТНК. З такої позиції ключове завдання міжнародного фінансового менеджменту визначено як оптимізацію умов залучення фінансових ресурсів як на внутрішньому ринку, так і на зовнішньому. Вибір транснаціональними компаніями тієї чи іншої схеми залучення фінансових ресурсів визначається співвідношенням вартості залучених коштів і ризиками, яким піддається компанія під час проведення цих операцій.

Отже, в результаті проведених досліджень можна стверджувати, що проведено ідентифікацію міжнародного фінансового менеджменту в умовах інтеграції як фінансово-економічної системи, яка залежить від якості управлінських рішень і спрямована на досягнення максимально можливого рівня фінансової дієздатності ТНК.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Крутько М.А. Фінансовий менеджмент підприємств в сучасних реаліях міжнародної інтеграції. Вісник ХНТУСГ: Економічні науки. 2016. № 177. С. 186–191.
2. Александрова Г.М., Сілаєва В.І. Фінансовий менеджмент транснаціональних корпорацій. Молодий вчений. 2016. № 12 (39). С. 637–640.
3. Глазкова Н.Г. Финансовый менеджмент транснациональных корпораций в условиях глобального кризиса. Вестн. Волгогр. гос. ун-та. Сер.3, Экон.Экол. 2010. №1(16). С. 199–203.
4. Бакало Н.В. Песоцька М.В. Фінансовий менеджмент у зовнішньоекономічній діяльності. Економічний форум. 2016. №3. С. 164–170.
5. Смагло О.В. Фінансовий механізм зарубіжних корпорацій в умовах глобалізації. Економіка та суспільство. Електронне наукове фахове видання. Мукачівський державний університет. 2017. Випуск 10. С. 659–665.
6. Булкот О. Особливості формування сучасного фінансового механізму транснаціональних корпорацій. Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Economics. 2014. № 10(163). С. 6–10.
7. Крамарчук С.П. Уточнення сутності поняття фінансового менеджменту зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Наукові записки [Національного університету Острозька академія]. Сер.: Економіка. 2010. Випуск 15. С. 357–362.
8. Bulkot O. Modern System of International Financial Management in Multinational Companies. Економічний часопис-XXI. 2015. № 1-2(2). С. 8–11.